
La pell freda, un far del fantàstic català Marc Pastor

MARC PASTOR

Resum: Relectura i revaloració de *La pell freda* (2002), d'Albert Sánchez Piñol, que la posa en relació amb la situació de la narrativa fantàstica catalana en el moment en què es va publicar, amb la resta de novel·les de l'autor i amb algunes de les seves fonts literàries.

Paraules clau: Narrativa fantàstica, novel·la catalana, Albert Sánchez Piñol, *La pell freda*, influència literària, R. L. Stevenson, Joseph Conrad, H. P. Lovecraft, Richard Matheson.

La pell freda, a beacon of Catalan fantasy literature

Abstract: A re-reading and reevaluation of Albert Sánchez Piñol's *La pell freda* (2002) which looks at it in relation with the state of Catalan fantasy fiction at the time of its publishing, the author's other novels and some of its literary sources.

Keywords: Fantasy fiction, Catalan novels, Albert Sánchez Piñol, *La pell freda*, literary influence, R. L. Stevenson, Joseph Conrad, H. P. Lovecraft, Richard Matheson.

De primeres, no sé ben bé per què, no em va cridar gaire l'atenció.

Confesso que ni el títol ni la imatge de la coberta ja no m'animaven gaire a llegir-ne la sinopsi. Tres siluetes caminant per una platja en el que sembla un matí fred d'hivern. No sé què vaig imaginar, però devia ser la història d'un triangle amorós entre toxicòmans en un poblet de la costa. Culleretes i encenedors, goma al braç, punxades amb crosta, el desamor entre desdentats. Internet no era el que és ara i si buscaves informació sobre un llibre hi trobaves molt poqueta cosa, fixes tècniques i prou i gràcies; res d'opinions, fòrums, debats, blogs o, ja ni imaginar-nos-ho, xarxes socials, un concepte que aleshores utilitzàvem per referir-nos als amics, coneguts i família diversa.

Ja l'havia sentenciat en base als meus prejudicis: una altra novel·la de realisme trist, una altra història de denúncia social.

La literatura catalana no fa fantàstic. O aquest era el mantra que corria aleshores, malgrat la insistència tenaç a desmentir-ho d'uns pocs, sovint bandejats a la invisibilitat mediàtica de la literatura juvenil, com Margarida Aritzeta o Antoni Munné-Jordà. La literatura catalana és eminentment realista i social. A pesar que la novel·la més popular fins a la data era *Mecanoscrit del segon origen* de Manuel de Pedrolo, una història emmarcada sense cap mena de dubte en el terreny de la ciència-ficció. I tot i així també es mirava d'excusar-la argüint que era lectura d'institut, una història d'iniciació i despertar sexual i tantes coartades intel·lectuals com vulguis. Era una història apocalíptica amb extraterrestres, i a pesar que tots tenim la pell més dura (no sé si més freda), encara continua sent llegida arreu.

Vaig arribar tard, doncs, a *La pell freda*. Vaig arribar-hi vuit mesos després de la publicació, quan ja anava per la quarta edició. I dic tard perquè vuit mesos és una eternitat en una llibreria (apliquem-hi el càlcul dels anys canins, aquí, i no ens equivoquem). La novel·la s'havia publicat durant l'octubre del 2002, que és el que ara coneixem com a *rentrée*, però aleshores era l'època de l'any on es cremaven els cartutxos que no arribarien a Sant Jordi. Va entrar sense fer gaire soroll i a poc a poc va anar guanyant lectors i adhesions.

La meua edició en especial ja té una faixa on incorpora els elogis que havia anat recollint: «Molt recomanable. Original, intensa, fàcil de llegir», de Sergi Pàmies; «Sánchez Piñol ha sabut crear un mite del segle XXI», de Vicenç Pagès Jordà; o «Esta novela, de temática inhabitual, descubre un escritor de talento que logra atrapar al lector», de Rosa Maria Piñol.

Crec que hi ha un mínim comú denominador: la sorpresa. L'Albert Sánchez Piñol havia escrit una obra inesperada i sòlida.

Però són aquestes les raons del seu èxit? N'hi ha prou, amb això? Què ha fet de *La pell freda* no només un clàssic de la nostra literatura, sinó la novel·la catalana més traduïda de la història? Potser una nova lectura em faria entendre'n les claus.

L'argument de *La pell freda* és ben senzill: Kollege, un activista irlandès, accepta la feina d'oficial atmosfèric en una remota illa de l'Atlàntic. En arribar-hi, no hi troba l'home a qui ha de rellevar, però sí un faroner, un tal Batis Caffó, un personatge esquerp i malcarat sense gaire ganes de fer amics. El nostre protagonista no trigarà a descobrir l'amenaça que assetja els habitants de l'illa: uns amfibis antropomòrfics surten de l'aigua durant la nit i els ataquen amb ràbia caníbal. Com que tot sol no es veu capaç de sortir-se'n reclòs en la malmesa cabana de l'oficial, prova de refugiar-se en el far, idea que no entusiasma el faroner i que provoca el primer xoc entre tots dos. El primer de molts. Kollege aconsegueix entrar al far, atrinxerar-s'hi i convèncer l'altre habitant de l'illa de col·laborar tots dos per tal de sobreviure. Aquí ve la segona sorpresa: no hi ha un habitant més a l'illa, n'hi ha dos. El faroner i un dels amfibis. I més concretament, una amfibia. Una femella. Que el faroner usa per esbravar-se sexualment. El nostre protagonista lluitarà contra els granotots per la nit i patirà la fressa de la còpula durant el dia, fins al punt d'obsessionar-s'hi. I l'obsessió el durà a voler posseir la granotota, de qui interpreta que es diu Aneris en un arravatament d'interpretació fonètica. Una cosa condueix a l'altra i Aneris acaba satisfent les pulsions sexuals de Kollege, tot i que per molt que ella s'hi posi de cara, no són del tot plenes: Kollege no hi veu ni amor ni cap altra emoció humana i, sobretot, no se sent correspost. Ell s'hi entrega plenament i ella respon de forma mecànica, tan freda com la pell a què fa referència el títol. Ja tenim el triangle amorós (sense amor) muntat i de la relació entre Kollege i Aneris sorgeix una idea: i si és a ella a qui volen recuperar els granotots (ara rebatejats com a citauques)? I si la intenció no és tan matar-los a ells com rescatar-la? I si no són monstres irracionals com pensaven fins ara? Kollege es planteja

aleshores no enfrontar-s'hi amb violència, sinó apropar-s'hi amb diàleg. El problema és que Batís Caffó no comparteix l'estratègia en absolut. En aquests passatges de dubte és quan rescaten la dinamita d'un vaixell portuguès enfonsat i l'usen per massacrar les criatures que sorgeixen del mar. Kollege sent afecte per una cria, però en Caffó només vol conservar la seva possessió (l'Aneris) a escopetades. En l'enfrontament final, el faroner comprèn el seu error i se suïcida llançant-se als monstres. Quan arriba el vaixell a buscar l'oficial atmosfèric, el nostre protagonista adopta la identitat de Batís Caffó per tal de quedar-se a l'illa indefinidament, en el que és una d'aquelles històries urobòriques que es tanquen amb un final obert i circular, digne de tota bona tragèdia.

El primer que em trobo en llegir *La pell freda* és que és gairebé impossible parlar-ne sense esmentar-ne els referents. Són molts els que s'han esgrimit a l'hora de parlar-ne, tot i que tres noms ressonen per damunt de tots: Stevenson, Conrad i Lovecraft.

De Robert Louis Stevenson en recupera el sentit iniciàtic de l'aventura, procedent sobretot de la cèlebre *L'illa del tresor*. Segons aquesta lectura, Kollege seria una espècie de Jim Hawkins, i Batís Caffó, el seu capità Silver, però no és una perspectiva que m'encaixi del tot. Ni Kollege és un jove innocent que descobreix el sentit de l'amistat i la crueltat inherent al món dels adults, ni molt menys Batís Caffó és el seu mentor, el pare fals que l'acull. Ni de lluny. De fet, a la mateixa novel·la el protagonista ja té un tutor que juga aquest paper:

Era un individu prou curiós; francmaçó, astrònom, bon traductor del rus i poeta dolentíssim. Des del primer dia va adonar-se del caràcter rebel que niava dins meu. I tots els seus esforços van anar dirigits, subtilment, a impedir que un dia m'enrolés a l'exèrcit republicà. Per col·laboracionisme? No. Era un d'aquells patriotes silenciosos, també un d'aquells homes per als quals la violència era una mena de sacrilegi civil.¹

I és així com, de bon començament, el nostre protagonista ja té la personalitat encarrilada i el seu conflicte al llarg de la novel·la no serà tal, sinó la prolongació d'aquest primer contacte amb un mestre que l'adoctrina en la no violència. Aquest tutor civil que té assignat té uns trets de personalitat que acostumem a associar a la genialitat i a la bogeria, com la dispersió, l'extravagància en el raonament, o uns mètodes tan poc ortodoxos com altament efectius. En aquest sentit, Piñol repetiria esquema en la posterior *Victus*, amb l'aprenentatge de Martí Zubiría a càrrec del marquès de Vauban. No serà l'única iteració que trobarem en l'obra de Sánchez Piñol: la mateixa *Victus* i *La pell freda* comparteixen el setge com a motor narratiu.

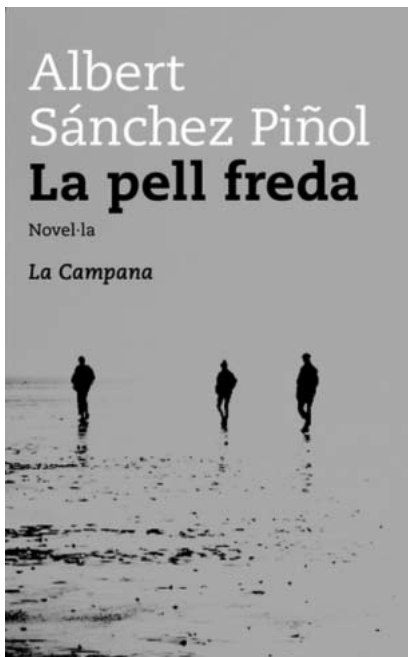
1. A. SÁNCHEZ PIÑOL, *La pell freda*, Barcelona: La Campana, 2003, p. 36-37.

Descartem, doncs, també el viatge de l'heroi, tot i la presència d'aquest mentor, perquè no hi ha una crida a l'aventura sinó una fugida d'aquesta (l'allunyar-se del món de Kollege com a declaració d'intencions del primer capítol). El protagonista no fa un camí de creixement: la seva personalitat no és diferent de la que té en iniciar el viatge. Tan sols dubta. I no poso en qüestió que el dubte sigui un combustible dramàtic potentíssim. El bo de Hamlet es passa tot el dol pel seu pare dubtant, per finalment decidir-se i, vaja, acabar com acaba. Però el dubte de Kollege no l'empeny a cap acció. Dubta sobre allò que veu i sobre com ho interpreta, amb ulls de científic social (aquí hi trobem una de les finestres a l'ànima antropològica de Sánchez Piñol, constantment present al llarg de la novel·la), però és un dubte que no es materialitza en la història, més enllà de la discussió constant amb Batís Caffò.

Hi ha una altra obra de Stevenson que potser hi encaixaria millor que *L'illa del tresor*, malgrat que temàticament no ho sembli, i és *El misteriós cas del doctor Jekyll i Mister Hyde*. Perquè la dicotomia violència/diàleg de Batís i Kollege no és tan diferent de la dissociació de personalitat de Henry Jekyll i Edward Hyde. Kollege aposta per un capteniment social, l'encaix de l'individu dins la societat, mentre Batís cerca el plaer personal fins i tot si el cost és el mal de l'altre. En certa manera, Batís podria ben bé no existir, ser una fantasia de Kollege, un esqueix de la seva personalitat, si no fos perquè el capità hi té un petit intercanvi de paraules (una amenaça, bàsicament) al principi de la novel·la. Jugar amb la fantasia que Batís i Kollege són la mateixa per-

sona, com ho són Jekyll i Hyde, o Tyler Durden i el narrador d'*El Club de la Lluita* de Chuck Palhaniuuk, com semblaria apuntar la darrera escena de *La pell freda*, hauria donat una nova perspectiva interessant que Piñol s'encarrega de descartar des d'un principi, al meu entendre.

El segon autor referit com a influència en l'obra de Sánchez Piñol és Joseph Conrad. Podríem forçar la màquina i parlar de *Victòria*, ja que es tracta d'un triangle amorós entre dos homes i una dona (Axel Heyst, Schomberg i Lena) en una illa. Un triangle que, alerta d'espòiler, no acaba bé. Però és cert que en realitat tots estem pensant en el Conrad d'*El cor de les tenebres*. Alerta: estilísticament una obra i l'altra estan als antípodes. Allà on Conrad és pròdig en frases interminables, Sánchez Piñol fa us d'una prosa tan sòbria com efectiva. Tots dos comparteixen

digressions, però si en Conrad hi ha moments d'imprecisió espaciotemporal, Sánchez Piñol no s'allunya ni de l'escenari ni del temps on ha ancorat la història.

Totes dues novel·les tenen un lligam íntim, és clar, que fa que sigui inevitable relacionar-les. El paral·lelisme entre el viatge de Marlow riu amunt a la recerca de Kurtz, el cap d'una explotació d'ivori que ha perdut el senderi, i el de Kollege a l'illa de la fi del món on Batís combat i mata monstres cada nit, és evident. La denúncia del colonialisme és present en els horrors que els dos protagonistes troben en el seu periple, així com la visió pessimista de la violència inherent a l'ésser humà. Però si Conrad no perdona a Kurtz, Sánchez Piñol sí que ofereix redempció a Caffó. Es veu clar si juxtaposem el desenllaç dels dos personatges (Conrad i Piñol, respectivament):

Potser és que revivia la seva vida en cada detall de desig, de temptació i de rendició durant aquell moment suprem d'enteniment absolut? Va deixar anar un crit en veu baixa per culpa d'una imatge, d'una visió... Va cridar dos cops, un crit que no passava d'alenada:

–L'horror! L'horror!²

Una feblesa interior i alhora un llampec d'intel·ligència, que il·luminava la seva expressió igual que un meteorit creua l'atmosfera. Encara amb la mà alçada, em va mirar amb la felicitat desgraciada d'aquell científic que un dia va obrir els ulls al sol fins que l'exposició li va cremar les retines, només per saber quant de temps la vista humana podia resistir la llum.

–L'amor, l'amor –va dir.³

La semblança no és només argumental, és clar. Ho és sobretot temàtica. Totes dues obres són una denúncia del colonialisme, si bé Sánchez Piñol hi aprofundirà més en *Pandora al Congo*. De fet, *Pandora al Congo* és la segona part d'aquesta trilogia (tetralogia?) inconclusa amb l'alteritat monstruosa com a tema principal, i va un pas més enllà de *La pell freda*. A *Pandora al Congo*, Sánchez Piñol en certa manera reescriu la seva novel·la anterior («Per què torno a escriure el mateix llibre? la mateixa història?»)⁴ i hi afegeix un vernís metaliterari que li serveix per reflexionar sobre la ficció. Recordo llegir *Pandora al Congo* amb estupefacció primer (m'està explicant la mateixa història de nou?! i amb fascinació després. Allà la denúncia del colonialisme era força més evident per qüestions d'escenari, però a *La pell freda* també n'hi trobem, de ben òbvia. Potser un dels problemes és que és massa òbvia i tot, i aquí és on rau un dels pecats de la novel·la, en la meva opinió.

2. J. CONRAD, *El cor de les tenebres*, trad. Y. García, València: Sembra Llibres, 2017, p. 118.

3. SÁNCHEZ PIÑOL, *La pell freda*, p. 277.

4. SÁNCHEZ PIÑOL, *Pandora al Congo*, Barcelona: La Campana, 2005, p. 7.

Sánchez Piñol no és un autor subtil. Va directe al gra i no amaga les cartes, però això sovint el porta a escriure més amb arquetips que amb personatges reals. I a fer-ho pel broc gros. Entenguem-nos: el fet que Kollege sigui un activista irlandès en la lluita contra l'ocupació britànica abans d'anar a l'illa i una força d'ocupació que lluita contra la resistència local un cop hi arriba és una bona troballa, però té tants matisos com la guerra galàctica de George Lucas. Que l'autor el disculpi d'entrada despullant-lo de tota implicació en la lluita armada (no és un terrorista, sinó un simpatitzant amb la causa, per dir-ho així) li resta potència dramàtica i aigualix el paral·lelisme. La veu de Kollege, que és l'única que coneixem, és la veu d'algú que examina el món amb minuciositat científica, sí, però que l'explica amb aforismes de bossetes del te. Des de l'inici, amb aquell «Mai no som infinitament lluny d'aquell qui odiem. Per la mateixa raó, doncs, podríem creure que mai no serem absolutament a prop d'aquells qui estímem», fins als darrers compassos de la novel·la («Vet aquí la feblesa humana que consisteix a concebre una esperança i enunciar-la fins a l'infinit, de manera que la mateixa reiteració fa que el desig es confongui amb la realitat»), Kollege ens alligona amb una filosofia d'autoajuda impròpia del personatge.⁵ Al seu voltant, els personatges són excuses per oferir-nos reflexions de barra de bar. Hi ha un detall que, personalment, mai m'ha convençut de la novel·la, i és com Sánchez Piñol bateja els personatges. Que el faroner es digui Batís Caffò és un joc de paraules mariner que no tindria més recorregut si no fos perquè la femella dels amfibis es diu Aneris, que a l'inrevés és Sirena. Més explícit impossible. El problema és que anomenant-la amb un joc metafòric la desindividualitzes. Si hi afegim que l'espècie es diu citauca, que és el revers d'acuàtic, furguem més dins de la ferida.

Ens trobem, doncs, que hi ha un intent de denunciar la deshumanització de l'alteritat, que és una de les bases del colonialisme (i del racisme, i de la guerra, i de les relacions humanes, en definitiva), però s'opta per deshumanitzar aquests personatges adjudicant-los noms genèrics. I aquí hi ha un petit conflicte.

L'altre petit gran conflicte, que el temps ha agreujat, és l'ús de la violència sexual en la novel·la. Tinc claríssim que Sánchez Piñol avorreix la dominació sexual dels ocupants sobre la població indígena, i volia denunciar-ho amb *La pell freda*. No sé si el Sánchez Piñol del 2021 hauria descrit la interacció entre Kollege i Aneris de la mateixa manera que el Sánchez Piñol del 2002 (la mestra amant dels diccionaris a *Fungus* apunta que no ho faria), però sí que el lector actual no ho percebrà igual. L'únic personatge femení de la novel·la és un objecte, tractat com a tal, que serveix per a tres coses: justificar els assalts dels citauques, sadollar l'ànima sexual dels dos habitants masculins de l'illa i exercir de catalitzador en el canvi de mentalitat (que ja hem vist que no era tal) de Kollege. Perquè Kollege se n'enamora, malgrat no ser correspost, i

5. SÁNCHEZ PIÑOL, *La pell freda*, p. 7 i 257.

això el fa valorar els monstres com a no tan monstres. El problema, si és que volem anomenar problema a la incomoditat del fet, és que se n'enamora a través del que podríem entendre que és una «violació consentida»: ella no té capacitat de decisió, es troba en una situació d'inferioritat, mentre que els homes de l'illa ostenten el poder. No defuig el contacte físic i sexual amb Kollege (ni amb Batís), però tant li fa, tot i que un cop s'inicia, és descrita com una fornicadora fabulosa i entregada, superdotada i hipnòtica... més pròpia d'una fantasia masculina purament heteropatriarcal. En realitat, el personatge d'Aneris només hi és per ser follada i per convèncer l'home (l'Home!) que és més que un tros de carn, a pesar que l'Home que busca el diàleg amb l'enemic continua copulant-hi perquè confon poder i dominació amb amor.

La influència de Howard Philips Lovecraft és evidentíssima. Si bé l'autor de Providence havia estat pres com a referent pel col·lectiu Ofèlia Dracs en l'antologia del 1981 titulada subtilment *Lovecraft, Lovecraft*, el seu principal valedor dins la literatura catalana fins a dia d'avui ha estat Joan Perucho, que el va descobrir en una de les parades de llibres de la vora del Sena, a París, i va introduir-lo al nostre país, fins al punt d'escriure «Amb la tècnica de Lovecraft», el 1956. Quin és el relleu que pren Sánchez Piñol en la seva tradició? *La pell freda* aposta per recuperar el Lovecraft de *L'ombra sobre Innsmouth*, novel·la en la qual coneixem la tranquil·la i pudenta vila d'Innsmouth i els híbrids que l'habiten, éssers meitat peix meitat humans coneguts com els profunds, cosins llunyans dels citauques, i la seva aversió als estrangers. Al cap i a la fi, la idea que no som els únics habitants racionals d'aquest planeta, civilitzacions condemnades a competir per la supervivència en indrets hostils, plana en totes dues obres. El tema de Lovecraft era l'amenaça i la transformació (més exactament: la metamorfosi), la pèrdua de la identitat i el seny, per un horror inaprehensible. Aquest mateix horror és el que pateix Batís, però Sánchez Piñol hi introdueix un element nou: la reflexió sobre l'alteritat. Allà on els profunds són vistos com una amenaça (primer) i una acceptació (finalment), els citauques passen de ser vistos com a monstre a tenir la categoria d'interlocutors i, per tant, homologables als humans. Els seus esgarips esdevenen un llenguatge intel·ligible i les seves accions tenen una lògica social. Kollege despulla l'horror i el vesteix de raó, passa de la barbàrie a la civilització. L'ambientació en una illa freda i ventosa ben bé podria ser fruit de la imaginació de Lovecraft, qui situava la perduda ciutat de R'yleh, on descansa Cthulhu («no és mort allò que pot eternament dormir, i al cap d'eons estranys fins la mort pot morir»),⁶ en latituds similars.

Els protagonistes també podrien ser lovecraftians: tant aquest Batís malaltís i misteriós que acaba sent un nom que passa embogit de supervivent en supervivent, com sobretot l'oficial atmosfèric irlandès autoexiliat del món que topa amb criatures que, d'entrada, no és capaç de comprendre. Tots dos, a més, homes blancs heterosexuales

6. H. P. LOVECRAFT, *La crida de Cthulhu i altres narracions*, trad. E. Olcina, Barcelona: Laertes, 2010, p. 171.

d'enorme apetit carnal (cosa que Lovecraft, per cert, detestava i ometia de ple en les seves obres).

Vet aquí una de les preguntes que em faig des del primer cop que vaig llegir la novel·la: hauria estat un èxit internacional tan celebrat si els protagonistes no fossin anglosaxons? La pregunta no és gratuïta. Puc entendre que Lovecraft usi nord-americans, anglesos o irlandesos, per pura identificació i proximitat cultural. Però, posem-nos en el cas de Sánchez Piñol. Posem-nos que hagués triat un personatge català (o espanyol, tant se val). Algú que tingués les mateixes motivacions i un rerefons similar al de Kollege. La novel·la funcionaria igual. El missatge no es modificaria gens ni mica. La temàtica restaria inalterable. Hauria estat rebuda amb el mateix fervor? Em sorprèn l'elecció, i més quan després l'autor ha agafat personatges «nostrats» i els ha convertit en protagonistes, com en Ric Ric de *Fungus* o el ja esmentat Martí Zubiría, a qui, a més, fa voltar pel món en la posterior *Vae Victus*. Si bé aquestes dues novel·les han gaudit d'un èxit notable i traduccions, és evident que no tenen la popularitat de *La pell freda* ni dins ni fora de les nostres fronteres. De totes maneres, aquestes són qüestions alienes a l'autor, i més pròpies d'un debat ucronista de literatura-ficció.

Retornem a Lovecraft. Els paral·lelismes amb *L'ombra sobre Innsmouth* són innegables. Per exemple, aquest fragment de la novel·la de Lovecraft:

Aquella nit espantosa... els vaig veure. Jo era a dalt, al terrat... eren com una horda... L'escull n'estava atapeït. Es llançaven a l'aigua i venien nedant fins al port, i per la desembocadura del Manuxet... Déu meu, quines coses passaren pels carrers d'Innsmouth aquella nit! Arribaren fins a la nostra porta i la colpejaren, però el meu pare no va voler obrir... Després va sortir per la finestra de la cuina amb la seva escopeta a la recerca de Selectman Mowry, a veure què es podia fer... Hi hagué gran quantitat de morts i de ferits, trets, esgarips per totes bandes...⁷

I la descripció de l'últim assalt citauc a *La pell freda*:

Els citauca van envair l'illa per la costa est i oest simultàniament. Es tractava de dos petits grups que abans de l'assalt es reunien al bosc. Es van apropar al far, fent saltirons. De vegades els focus il·luminaven un parell d'ulls. Alguns els tenien de color verd metàl·lic. Mentre els apuntava em va venir a la memòria un vell manual de lluita guerrillera.⁸

7. H. P. LOVECRAFT, *L'ombra sobre Innsmouth*, trad. M. Canyameres i Casals, Barcelona: Laertes, 1987, p. 52-53.

8. SÁNCHEZ PIÑOL, *La pell freda*, p. 301.

Passatges que ens menen a l'èpica del setge que hem esmentat abans. Des de la guerra de Troia fins a Stalingrad, passant per l'Àlamo o per la Barcelona de 1714, que Sánchez Piñol reproduiria més tard. I aquí hi ha un autor que no s'esmenta gairebé mai com a influència de *La pell freda*: Richard Matheson i la seva *Soc llegenda*. Personalment, trobo que totes dues novel·les fan un bon díptic. En la de Matheson, Robert Neville és un científic que aconsegueix sobreviure a un virus que converteix la població mundial en vampirs. Viu reclòs a casa durant la nit, assetjat pels qui van ser els seus veïns i ara només volen clavar-hi queixalada. Durant el dia, es dedica a sortir a buscar-los i matar-los amb una estaca al cor, fins que és capturat i pren consciència que, en un món on tothom és vampir tret d'ell, ser l'humà que els mata quan dormen et converteix en el monstre. Aquesta reflexió sobre la monstruositat i sobre la construcció de la identitat en base a l'enfrontament, com hem vist, és ben present en l'obra de Sánchez Piñol. Les semblances es veuen reforçades amb la irrupció d'un personatge femení de l'equip dels bitxos antagonistes (Aneris en un cas, Ruth en l'altre), que farà que es replantegi la seva relació amb ells. Així és com la veu Neville:

Tot d'una, en Neville va experimentar una onada de simpatia envers aquella noia. Se la veia tan desarmada, aquelles manetes sobre la falda. Ja s'havia oblidat que duia el vestit esparracat. Va observar la petita corba que li feia el pit al costat de l'estrip. Era molt prima, quasi no tenia formes. No tenia res a veure amb la dona que havia somiat tantes vegades.

«No importa», es va dir. «Això no té cap importància».⁹

La pell freda, com *Soc llegenda* o *L'ombra sobre Innsmouth*, és sobretot una novel·la de setge, on la supervivència fa aflorar el monstre interior que covem els humans.

Han passat gairebé vint anys des que vaig llegir *La pell freda* per primer cop, doncs. El món era un altre: les Torres Bessones acabaven de caure (o per ser més exactes: les havien esfondrat en l'atac terrorista més salvatgement mediàtic de la història) i creïem que ens abocàvem a la Tercera Guerra Mundial. El món es dividia un altre cop entre ells i nosaltres, bàndols enfrontats, armes de destrucció massiva inventades, guerres il·legals, manifestacions arreu del planeta a favor de la pau, Aliança de Civilitzacions... potser sí que *La pell freda* va arribar en el moment precís. Potser sí que aquesta barreja de clàssics (convertida en un clàssic de la literatura catalana) va arribar a temps de parlar-nos de nosaltres, dels qui érem a principis de mil·lenni i de com volíem ser. Potser sí que lectors de tot el món s'hi veien emmirallats.

Però jo tampoc soc el mateix lector de fa vint anys, i m'adono en aquesta nova lectura que, si bé el puc entendre, no comparteixo l'entusiasme amb el meu jo d'aleshores.

9. R. MATHESON, *Soc llegenda*, traducció de C. Urritzi i C. Geronès, Barcelona: Laertes, 2021, p. 182-183.

La pell freda és un bolet en el nostre panorama literari: recull una tradició fonamentalment anglosaxona, la sintetitza i en fa una obra que no s'havia fet abans ni s'ha repetit després (si salvem l'excepció ja esmentada de *Pandora al Congo*); curiosament, no genera imitadors. Pocs anys més tard, el fantàstic comença a infiltrar-se cada cop més en la literatura catalana, però ho fa per altres vies i herències. *La pell freda* queda allà, com un far aïllat enmig del no-res, lluny de les rutes que ens menen a altres costes que tot just comencem a explorar.